

Foto: Grete Siimut

KAOS, KORD JA KIIVER

KADRI KOPPEL, Tallinna Ülikooli linnakorralduse magister

Kevadel reisisin Kagu-Aasias – täpsemalt **Kambodžas** ja **Laoses** – kus autoga ei saanud vist kordagi sõidetud, küll aga *tuk-tuki*, rolleri, ratta ja *jumboga*¹. Juunis viisid töökohustused mind mitmeks päevaks **Helsingisse**, kuhu otsustasin oma kahe rattalise sõbra kaasa võtta.

Võiks arvata, et pöörastest ja reeglipäratutest Kagu-Aasia linnadest ning põhjamaiselt turvalisest Helsingist saadud **liikumiskogemused** on kardinaalselt erinevad. Ometi ühendab neid vastandlikke linnalisi korraldusi sarnane voolavus ja rõõm liikumisest.

Liiklusmärke Kambodža ja Laose linnades naljalt ei kohta. Isegi kui need teepoolest mõnel tänavanurgal ripuvad, siis mingit määravat tähendust need ei oma. Reeglina kehtib Kagu-Aasia linnatänavatel tugevama õigus: **kui sul on džiiip, siis on sul peatee**. Ent edevad ja suured autod on nendes riikides siiski võrdluses muu liikleva inimmassiga vähemuses (kuigi kui sul juba auto on, siis tõenäoliselt suur). Kõik ülejäanud – jalgsi, ratta, rolleri, *tuk-tukiga* liiklejad – kulgevad sujuvalt üksteise eest, tagant ja kõrvalt, moodustades omamoodi **orgaanilise põimingu**. Kui on vaja vasakpöört teha, siis ei tähenda see ristmiku äärde seismajäämist ja ootamist, et kummaltki poolt kedagi ei tuleks – taolist hetke lihtsalt ei saabu! –, vaid rahulikult tänava vastassuunavööndisse kaldumist ning ristuva tänava vastassuunda keeramist. Kui peaks sobiv hetk tekkima, saab „õigele“ teepoolele suunduda.

1. *Tuk-tuki* vaste laoses

LINNAUDE

Helsingis, millest on viimase paari aastaga saanud tõeline jalgrattaparadiis, on kõik organiseeritud, **läbi mõeldud ja reeglipärane**. Kui rattatee katkeb ja jätkub teisel pool tänavat, on selle kohta selge märk koos õigesse kohta suunava noolega. Näikse nagu igal rattateega kohtuval reguleeritud ristmikul on ratturitele eraldi valgusfoor ning selgelt on tähistatud ka ala, kus rattur peatuma peab, et anda teed ristmikku ületavale jalakäijale.

Lisaks imekaunitele mereäärsetele promenaadidele ja harilikele tänavaäärsetele jalgrattaradadele on Helsingis hiljuti avatud ka n-ö **ratta kiirtee**, mis viib mööda endist raudteetammi läänesadamast otse Kiasma pargini. Kui Kagu-Aasia liiklusvoog kulgeb omasoodu, siis Põhja-Euroopa linnas on kõikidele liiklemisviisidele loodud võrdsed, mugavad ja turvalised lahendused.

Poliitiline kord, elatustase, sotsiaalne kihistumine, elamisviisid ja kultuur on kahes võrreldavas ühiskonnas totaalselt erinevad – ometi tundsin end liiklejana Kagu-Aasia linnades ja Helsingis turvalisemalt kui Tallinnas. **Metsiku ja reeglipäratu liiklemise** poole püüdlemine ei ole ilmselt lahendus, mida üks haritud ja terve mõistusega täiskasvanu Tallinnale või teistele Eesti linnadele võiks soovitada. Küll aga kasvas minus veendumus, et mida rohkem on reegleid ja seadusi, seda vähem peab inimene oma peaga otsuseid tegema ning kaob tervemõistulik lähenemine, teiste inimeste märkamine ja nendega arvestamine. Näib, et meil **Eestis ollakse nn ülemineku-limbos**: looduse poolt määratud elust oleme sajanditega välja kasvanud ning kehtestanud nii liikluses kui ka ühiskonnas laiemalt konkreetseid ja tsiviliseeritud riigile omased reeglid. Teatav inimlikkus on selles protsessis aga kaduma läinud. Kehtivad ühiskondlikud hoiakud kajastuvad selgelt nii linnaruumi kasutamises kui ka inimeste liikumises.

Kolm suve tagasi, kui mu hommikujooksu teinud sõber liiklusõnnetuses surma sai, ostsin endale **rattakiivri** ja naljalt ei sõida ma sellela enam ühtegi otsa. Arvestades, et elan Nõmmel ning sõidan linna mööda Pärnu maanteele joonitud jalgrattarada (et mitte öelda riba), mille laiutab kord buss, teinekord pargib mõni auto või laseb mõni veok enne möödasõitu „julgestava“ signaali, on tegu **ellujäämissoovist** tuleneva otsusega. Aasias ma rattaga liigeldes kiivrit ei kandnud, Helsingis ka mitte. Selleks polnud lihtsalt vajadust.

Ometi tahaksin tulevikus kogeda suuremat **usaldust** oma kodulinna ja kaasliiklejate vastu, et taaskogeda seda vabastavat tunnet tuules lehvivatest juustest, kui hommikul rattaga tööle sõidan. Mõistagi võtavad hoiakulised muutused sallivama ja avatuma ühiskonna suunas aega ning, nagu eelnevalt viidatud, on liikumiskultuur vaid üks ühiskonna üldisemat suhtumist kajastav näitaja. Vajadus muudatuste järele on Eestis ja Tallinnas olemas, samamoodi nagu esineb juba uuenduslikke algatusi, mis aitavad kaasmaalasi ja -linlasi austavat keskkonda kujundada.

Näiteks üks tore liikumist lahtimõtestav lahendus, mis esindab elujaatavat hoiakut, on interaktiivne kaart ideaalsest pealinnast *Tallinn Bicycle Week*'i kodulehel www.tallinnbicycleweek.ee.

▲ *Läbimurde graniidist seinu on mõeldud kasutada ka näitusepinnana.*

▲ *Lisaks jalg- ja rattateele leiab läbimurdeid ka mänguväljakuid nii noortele kui täiskasvanutele*
Fotod: Kadri Koppel